
MUSIC - EMPATHY, CREATIVITY, FREEDOM – THROUGH THE EYES OF SOCIAL PEDAGOGY STUDENTS

Smilena Smilkova

Prof. Dr. Assen Zlatarov University, Burgas, Bulgaria, smilenads@abv.bg

Abstract: Music is an art that exists over time. The enigmatics of its effects are magic that conquer the emotional and mental world of the individual. This magic, manifested at a specific or appropriate moment, works wonders - it heals, soothes, tones, reverses mood and condition, gives wings or keeps your feet on the ground, raises every fiber in the body, or lowers the heart rate, tells stories, goes back in time, bears mental and emotional glimpses of the future, balancing, harmonizing, liberating the soul flight.

Musical language is a powerful tool for socialization, communication, self-expression, purification, return to roots and self-knowledge, awakening of creative invention and free-flowing spirit. The impact of music is limitless - like the universe.

This material is the result of personal interviews and observations of the author with students studying Social Pedagogy (SP). The particularity of their future profession is related to the social education and social integration of different age groups and groups. Working with children, families, communities, or individuals, the future social educators acquire both professional competences in socio-pedagogical support and personal skills regarding respect for the individual or group, tolerance, responsiveness, compassion, positivism, analytical thinking, critical appraisal, a culture of moral values and ethics. The work of social educators involves various types of activities related to education, culture and education, social integration, correction and assistance with psycho-physiological and social problems. In connection with the interdisciplinary nature of the specialty Social Pedagogy, the students of Prof. Dr. Assen Zlatarov University, Burgas, study the specialties of Art Pedagogy and Art Therapy in two parts: fine arts and music.

The proposed material is aimed at Social Pedagogy students' understanding of music - its psycho-physiological impact and manifestation; its role in correctional and development activities; its importance in strengthening and improving the soft skills of the group and the individual; expanding and enriching moral and ethical values, norms and criteria; epistemological, educational, suggestive, hedonistic, communicative and therapeutic functions of art, in particular music.

Awareness and comprehension of the universality of the musical language and its role in everyday life is a path to personal change, development and cultivation.

Keywords: music, social pedagogy, personal change

МУЗИКАТА – ЕМПАТИЯ, ТВОРЧЕСТВО, СВОБОДА – ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА СТУДЕНТИ СОЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА

Смилена Смилкова

Университет „Проф.д-р Асен Златаров”, Бургас, България, smilenads@abv.bg

Резюме: Музиката е изкуство, съществуващо във времето. Енигматиката на въздействието ѝ е магия, която завладява емоционалния и мисловен свят на индивида. Тази магия, проявяваща се в определен или подходящ момент, прави чудеса – лекува, успокоява, тонизира, преобръща настроение и състояние, дава криле или приземява, бушува във всяка фибра на тялото, или понижава пулса, разказва истории, връща назад във времето, носи мисловни и емоционални проблясъци за бъдещето, уравновесява, хармонизира, освобождава душевния полет. Музикалният език е мощно средство за социализиране, комуникиране, себеизразяване, пречистване, връщане към корените и себепознанието, събуждане на творческата инвенция и свободен порив на духа. Въздействието на музиката е безгранично – като Вселената.

Настоящият материал е резултат от лични събеседвания и наблюдения на автора със студенти, изучаващи Социална педагогика (СП). Спецификата на бъдещата им професия е свързана със социалното възпитание и социалната интеграция на различни по възраст хора и групи. Работейки с деца, семейства, общности, или с отделни индивиди, бъдещите социални педагози придобиват както професионални компетентности относно социално-педагогическата подкрепа, така и лични умения, касаещи уважение към отделния човек или група, толерантност, отзивчивост, съчувствие, позитивизъм, аналитично мислене, критична оценка, култура на морални ценности и етични норми. Работата на социалните педагози включва различни видове дейности, свързани с възпитание, култура и образование, интеграция в обществото, корекция и помощ при психо-

физиологични и социални проблеми. Във връзка с интердисциплинарната същност на специалност Социална педагогика, студентите от Университет „Проф.д-р Асен Златаров“- Бургас, изучават специалностите Арт педагогика и Арт терапия в две части: изобразително изкуство и музика.

Предложеният материал е насочен към разбирането на студентите от специалност СП за музиката – нейното психо-физиологично въздействие и проявление; ролята ѝ в корекционната и развиваща дейност; значението ѝ за затвърждаване и усъвършенстване на меките умения на групата и индивида; разширяване и обогатяване на морално-етичните ценности, норми и критерии; гносеологичната, възпитателна, внушаваща, хедонистична, комуникативна и терапевтична функции на изкуството, в частност-музиката. Осъзнаването и осмислянето на универсалността на музикалния език и ролята му в ежедневието, е път към личностна промяна, развитие и самоусъвършенстване.

Ключови думи: музика, социална педагогика, личностна промяна

Авторът изказват благодарност към научен проект №НИХ-413/2018 г. „Изследване на контекстните компетенции в предучилищна и начална училищна възраст и разработване на конкретни педагогически модели за подкрепа на детската личност“ за финансиране на настоящата работа.

1. УВОД

Спецификата на професията социален педагог е свързана със социалното възпитание и социалната интеграция на различни по възраст хора и групи. „Студентът днес активно търси най-добрият и адекватен начин да бъде обучен така, че да му се гарантира задоволителна професионална реализация в избраната от него област. Теоретичните знания, които придобива в университета, трябва да отговарят на изискванията на бъдещия работодател. Паралелно с това съвременният студент не само учи. Той работи, отглежда деца, грижи се за семейството си, пътува. Изисква се балансирана толерантност, взаимно разбиране и коректност на взаимоотношенията между преподавател и студент“.(Дишкова,2016,с.31) Работейки с деца, семейства, общности, или с отделни индивиди, бъдещите социални педагози придобиват както професионални компетентности относно социално-педагогическата подкрепа, така и лични умения, касаещи уважение към отделния човек или група, толерантност, отзивчивост,съчувствие, позитивизъм, аналитично мислене, критична оценка, култура на морални ценности и етични норми. Работата на социалните педагози включва различни видове дейности, свързани с възпитание, култура и образование, интеграция в обществото, корекция и помощ при психо-физиологични и социални проблеми. Във връзка с интердисциплинарната същност на специалност Социална педагогика, студентите от Университет „Проф.д-р Асен Златаров“- Бургас, изучават специалностите Арт педагогика и Арт терапия в две части: изобразително изкуство и музика.

„Най- значими в нравствен смисъл са такива видове отношения, като отношението на човека към обществото в цялост, към другите хора, към самия себе си.“(Авдулова,2017,с.359)

В погледа към групите със специални образователни потребности, Гарднър набляга на четири елемента: целта на образованието, стремящо се към разбиране; акцент върху развитието на изяви на разбирането, което може да се оцени най-добре контекстуално; приемане на съществуването на различни индивидуални заложби; ангажиране с мобилизирането на тези елементи в обучението на всяко дете. (Гарднър, 2014,с.174)

Яценко отбелязва, че при децата най-добре е развито нагледно-образното мислене, което трябва да се ползва, съпроводено от ярки примери, сюжетни картини, разбираеми образи.(Яценко,2018 с.412) „В музикалното образование и възпитание значението на емоциите,чувствата, настроението е огромно, защото природата на музиката е такава – нейно съдържание са именно емоциите, чувствата, настроението, предизвикани от заобикалящия ни живот.“ (Рускова, 2017, с.349)

„Музиката повече, отколкото което и да е друго изкуство, може да изобрази действителността в нейното осезаемо, сякаш видимо движение.“(Христозов, Х.,1995, с.12)

Според Марчева музикалната интонация е знак, тя е средство за кодиране и пренасяне на информация. Музикалната творба е носител на социално познание. То е свързано със социалната функция на тоновото изкуство. (Марчева, П., 2009,с.25)

Музикалният език е мощно средство за социализиране, комуникиране, себеизразяване, пречистване, връщане към корените и себепознанието, събуждане на творческата инвенция и свободен порив на духа. Въздействието на музиката е безгранично – като Вселената.

2. ИЗСЛЕДВАНЕ

Настоящият материал е резултат от лични събеседвания и наблюдения на автора с 20 студенти, изучаващи Социална педагогика (СП) в Университет „Проф.д-р Асен Златаров“- Бургас.

В часовете по Арт педагогика и Арт терапия (в частта музика), студентите се запознават с различните музикални дейности, с елементите на музикална изразност (ЕМИ), с тяхната взаимна обвързаност и въздействието им върху отделната личност или група в различни възрастови интервали.

Цели:

1. Разбиране за ролята и въздействието на музиката в дейността на социалния педагог.
2. Влияние на музиката за формиране на емпатийност, толерантност, отзивчивост, уважение и зачитане на човешките права и достойнство.

Задачи:

1. Формиране на разбиране за същността на ЕМИ и тяхното въздействие.
2. Осмисляне на музикалното въздействие и проявлението му в живота на личността или групата.

„Възприемането (слушането) на музика е една от трите основни дейности в педагогическия процес. Нейната същност се изразява във взаимодействие между сетивни, емоционални и познавателни способности, на основата на което се осъществява разбиране и съпреживяване на музикалното послание.“(Марчева,2016,с.122) В процеса на работа, вследствие на упражняване музикалната дейност Възприемане, студентите са ангажирани със слушане на различни по форма и съдържание музикални произведения (напр., „Болната кукла”, „Есенна песен”- П.И.Чайковски, „Малка нощна музика”-В.А.Моцарт, Симфония № 9-Л.в.Бетховен, „15 малки прелюдии”-П.Хаджиев, „Сарабанда”-У.Гилот и др.). Целта на разнородната образна и емоционална музикална палитра е, от една страна обучаващите се да надградят познанието си за класическата музика и да разширят общата си и музикална култура, което да ги ползва в бъдещата професия, от друга страна-да усетят самите те разноликото въздействие на звуковото изкуство над отделния индивид и да се замислят как, и с кои свои средства това изкуство провокира личностното емоционално, а понякога и физическо състояние.

Музикалната дейност Възпроизвеждане се реализира чрез песни с разнообразен характер: народни, патриотични, популярни, за приятелството, любовта, хумористични. Пеенето още по-пълно приобщава към осмислянето и разбирането на музикалния образ, чрез взаимосвързаното съчетание слово-звук. Използването на детски музикални инструменти (ДМИ) като ритмичен акомпанимент на изпълняваните песни внася допълнително усещане за доволство не само от интерпретацията, а и от възможността вниманието да се преразпределя, което води до личностна удовлетвореност.

„Музикално-ритмичните движения и танцовата дейност са любими на съвременните деца. Те се основават на връзката между движенията на човешкото тяло, емоциите и музикалното изкуство. Импровизираните движения под разнообразна музика могат да премахнат натрупаното напрежение, да освободят от скрити подгиснати чувства като агресия и страх, безпомощност, неудовлетворение и да подобрят, както физическото, така и психичното състояние.“ (Марчева,2016, с. 153)

„ Креативните личности редуват въображението и фантазията, от една страна, със стабилното чувство за реалност, от друга.“ (Басат, 2016, с.183) Творчеството като музикална дейност включва широк диапазон на проявление на фантазията и въображението-в тълкуването на невидимия музикален образ при възприемане, художествен подход при интерпретиране на песенните изпълнения, инициатива и правилен подбор при избора на съпровождащи ДМИ и съответен акомпанимент.

Елементите на музикална изразност са в основата на тоновото изкуство.Чрез мелодия, метрум, ритъм, темпо, динамика, тембър, щрихи, хармония, форма, музикалната фактура гради както образите, така и внушението им. Предвид непрофесионалната музикална подготовка на студентите, нормално и естествено е да обясняват и определят музикално-образните си и слухови представи въз основа на част от ЕМИ. Мелодията, динамиката, темпото, ритъмът и тембърът са в основата на тяхното разбиране за музикално въздействие. Например: темпото им влияе разведряващо, тонизиращо, жизнерадостно, когато е бързо; релаксиращо и успокояващо-когато е умерено; отпускато, мечтателно-когато е бавно. Тихата динамика създава у тях усещане за блаженство,тъжни образи и чувства, любов, страдание, нежност, меланхолия. Силната динамика провокира чувства за: свобода, безгрижие, енергия, игра, силни емоции, възторг, агресия. С натрупването на знания и умения в разбирането на сложната музикална тъкан, студентите оформят и свое лично мнение за сугестивното значение на музиката, за приложимостта ѝ в социално педагогическата дейност, за широкия спектър на действие на това изкуство. Според тях музиката лекува душевни рани. Тя е спокойствие и душевен мир. Има ментално и физическо въздействие. Помага при болка, стрес, депресия, безпокойство, напрежение. Омагьосва. Завладява човешката душа.Дава свобода да изразиш емоционалното си състояние, да покажеш истинското си „Аз”.

В резултат на изложеното бяха направени

Изводи:

1. Запознаването с различни музикални произведения и изпълнението на песни с разнообразен характер помага на студентите да разширят личните си познания и култура, осезателно да навлязат в света на музиката
2. Разбирането и осъзнаването от студентите на ролята на ЕМИ при емоционалното, емпатийно и мисловно присъствие на музиката в живота, е полезна помощ в бъдещата им дейност.
3. Развитието на творческо мислене у студентите чрез усвояване спецификите на музикалния език е път към ефективна и продуктивна бъдеща професионална изява.

В подкрепа на музиката – емпатия, творчество, свобода, ще завършим с цитат на Джани Родари:

„Обикаля самотен..., а когато спре на бивак, разтоварва пианото и започва да си свири приспивната на Брамс или вариациите на Бетховен върху валса от Диабели. Вълци и чакали започват да се стичат отдалече, за да го слушат. Кравите, известни любителки на музиката, започват да дават по-голям млеконадой....Своите врагове той обръща в бягство, като ги поразява с фугите на Бах, с атонални дисонанси, с избрани откъси из „Микрокосмоса” на Бела Барток...И така нататък.”

ЛИТЕРАТУРА

- Авдулова, Т.(2017) Формиране на морална компетентност в предучилищна и начална училищна възраст, *сп. Педагогика*, 89, (3),359-370
- Басат, Л.(2016) *Креативността*, София, България, ИК „Колибри“
- Гарднър, Х., (2014) *Множеството интелигентности*, София, България, „ Изток-запад”
- Дишкова, М.(2016) Гледната точка на студентите за университетските преподаватели. Годишен научно-практически форум: „Иновации в обучението и познавателното развитие“. *Годишно научно-методическо списание „Образование и технологии“*, Година VII, книжка 7, ISSN 1314-1791, с. 31-33.
- Марчева, П.(2009) *Символът през погледа на педагога*, София, България, „ Авангард Прима”
- Марчева, П.(2016) *АРТПЕДАГОГИКА УЧИЛИЩЕ АРТТЕРАПИЯ*, София, „ Авангард Прима”
- Родари, Д.(2015) *Граматика на фантазията*, София, България, „Сиела”
- Рускова, Я.(2017) Успешна стратегия за обучението по музика в училище, *SocioBrains*, ISSUE 34, june, 348-352, ISSN 2367-5721
- Христозов, Х.(1995) *Музикална психология*, Пловдив, България, МАКРОС 2000
- Яценко, Е.(2018) Психологическая реабилитация обучающихся на уроках по специальности в музыкальной школе и колледже, *Сборник материалов международной научной-практической конференции „Служба практической психологии в системе образования:Современные тенденции и вызовы“*, выпуск XXII, 407-414, ISSN 2307-4213, Санкт-Петербург, Россия